

КОМЕДИЈА

Sofija Drausalj, simpatična članica beogradsko Operе (u svojoj uspјeloj partiji Filine u „Mignonu“).

Софија Драусаль, симпатична чланица београдске Опере (у својој успјелој партији Филине у „Мињони“).

излази сваког понедеоника. Главни уредник Никола Трајковић. Представник „Илустрације“ у редакцији Никола Б. Јовановић. Владисав Јиздавачко Удружење „Илустрација“ Београд, Космајска 22.

Прича о господину Соњкину

Комедија у четири слике од Јушкјевића.

Са руског превео Г. М. Ристић.

(Премијера у Нар. Позоришту 14. и 17. марта о. г.)

То је прича о великом лозу, о згодитку од двеста хиљада рубаља, о коме сироти људи тако дирљиво и тако комично сањаре и причају као о последњем, фантастичном, па ишак, тако грозничаво очекиваним спасу из најочајније беде, прича о чудесном згодитку који, стварно, падне (и то већ у другом чину!), изненада, као, некада, мана Јеврејима, у пустињи (а и овде се ради баш о гладним и малаксалим Јеврејима, и претвара, за трен, беднике у „готово милионаре“, прича о, напрасно, најгротескније, покондиреним парвеницима, о гнусно комичној сервиљности и похоти целог света — и родбине и пријатеља и бивших, још до скора, тако свирепо охолих старешина — према новцу, према новим милоснцима бога Мамона, прича — али не вреди излагати је ту још и даље, пошто је већ одавно и одвише познајемо сви из, мање или више, шаљивих старих хумореска, сатира, подлистака, водвиља, па и из разних „сочних“ јеврејских анегдота и вицеза. Г. Јушкјевић напао је, ипак, да је та прича још увек занимљива и употребљива за позорницу и замесио је од ње своју „Причу о господину Соњкину“, зачињавајући оне горе означене анегдотске мотиве горким социјалним бунтовништвом руске натуралистичке драме и оним, истовремено, скрушеним и ироничним сентиментализмом који је карактеристичан за јеврејско жаргонско позориште. На тај је начин писац успео да створи четири прилично живахна — иако, понегде, одвише развучена, излишним понављањима и варијацијама претрпана — чина који се, занимљиво и узбудљиво, крећу у сталној двосмислици комике и трагике. Наравно да се из те игре, из тог предмета — чисто фелтонског и водвиљског — логично, није дао повући никакав драмски (био комичан, био трагичан) закључак и Г. Јушкјевић је споља морао да тражи решење за свој комад. Он се ради те позајмице обратио романтичном позоришту, позоришту наших баба и прабаба, у коме напаћени јунаци и јунакиње врло често полуде од бола, а понекад и од радости — и изабрао је за несрећног Соњкина ово потоње. Сиромах Соњкин, пошто се, кроз дуга четири чина, вршио у неком лудом лакрдијском вихору — прво у жудном очекивању, прижељкивању великог згодитка, затим у ликујућем оседу и одбрани истога од грамжљиве родбине — сиромах Соњ-

кин мора на крају, наједаред, озбиљно да полуђи, мора, јер се комедија (односно трагедија!) другачије није могла завршити.

Као сасвим вешт позоришни човек, општар сатиричар и — барем за ону специјалну средину, у којој се делава његов комад: сиромашни јеврејски свет (готово, гето) јужне Русије — проницљив, видовит психолог, писац је умео да прикрије, да маскира то калемљење, истичући код свога пролетерског јунака, већ од почетка, болећивост, меланхолију и живчану растројеност једног тешким свакидашњим радом и сталном невољом, физички и морално, готово, већ сломљеног, самлевеног човека; ипак су двојство и несклад очевидни. Снаже, заплет и цела интонација комедије долазе из једне сасвим друге сфере но њена напрасна и брутална катастрофа.

Главни интерес комада је у његовој главној, у његовој насловној улози која представља један глумачки задатак првога реда. Улога, у којој један карактерни глумац, може, просто, да испадне испит, да покаже, од прилике, све што зна и уме.

У Народном Позоришту играли су Соњкина двојица (исто као што су, готово, и све остale улоге биле дупло подељене) од наших најбољих млађих глумаца који су дали две веома разноврсне и — сваки на свој начин — веома занимљиве креације. Г. Златковић, схвативши своју улогу у смислу оног водвиља или сатиричке лакрдије што комад и јесте, у главноме, све до пред свој крај, створио је једног детињасто доброћудног, експанзивног и „шашавог“ Соњкина који је и у највећој срби и огорчењу још безазлен, који и у најтрагичнијим моментима још остаје, некако, ведар и налази, најзад, и у самој катастрофи лудила као неку романтичну апотеозу (широки свечани гест којим расипа новце) свога симпатичног, дирљиво простог бића. Прича, бајка о г. Соњкину, о добром, сиротом лудаку који нас је насмејао, који нас је гануо и који као да нас теши још и из своје катастрофе да то баш вије тако сасвим страшно нити тако сасвим истина...

Сасвим је нешто друго Соњкин Г. М. Ристића: сам грч и бол, трагедија; тамна, руска трагедија одмах од његове прве појаве на позорници; свирепа трагедија једног пониженог и увреженог, једног прегаженог ситног мученика који, крвавом иронијом судбине, баш услед онога што је требало да га спасе и подигне, услед напрасне лутријске среће, пропада као неки јунак Достојевског или Ибзенов Освалд. Г. Ристић схватио је своју улогу озбиљније но што је исту сам писац дао и истесао нам је, богатим и зналачким глумачким средствима, једну фигуру од ретке, мрачне чари, напојену дубоким руским пессимизмом.

Госп. Златковић имао је сјајну партнерику у Г-ђи Црвенић чија је питореска и фино стилизована Мањочка у најсрећнијем складу била са његовим Соњкином. Г-ђа Црвенић имала је добру идеју да јасно и са зналачком иронијом нагласи етнографски момент (што је, на жалост, недостајало). готово код свих осталих

Calderon: „Gospodja đavolica“ (l. slika) na zagrebačkom teatru. Калдерон: „Госпођа ћаволица“ (l. слика) у загребачком театру.

Režija: Ivo Raic. Inszenacija: Marijan Trepše.

— Foto Tonka, Zagreb —

Ivo Raic, redatelj Calderonove „Gospodje đavolice“ u ulozi Don Juan. Иво Рајц, редатељ Калдеронове „Госпође ћаволице“ у улози Дон Жуан.

— Atelier „Tonka“ — Zagreb —

представљача) своје улоге. Она је дала праву руску Јеврејку са свима њеним бодро запаженим ниансама у говору, покретима, дражесно комичним пренемагањима и афектацијама.

Г-ђа Бековић, у истој улози, радила је са мање боја и блеска, али, ипак, солидно и симпатично. Мало више модулације и ме-коће у гласу као и у покретима користиле би свакако, много њеној креацији.

Г-ђе Поповић и Харитоновић показале су у улози Мамаше, обе, и топлоте осећања и свежег смисла за хумор. Слично се може рећи и о јеазгровитом Пузису Г. Геца.

Од епизодних улога приличи најпохвалније истакнути Г-ђу З. Тодоровић и Г. Сотировића који су двема ненадмашним карикатурама дали комаду неки нарочити комични полет.

Режија Г. Ракитина била је дискретна и отмена.

Тодор Манојловић

НАША ДРАМСКА КЊИЖЕВНОСТ

Нова драма Иве Војновића

Кнез Иво Војновић, славни писац „Дубровачке Трилогије“, „Еквиноција“ и „Госпође са сунцокретом“ написао је ново дело „Пролог ненаписане драме“ које ће се изводити у свечаној Академији Југословенског Академског Клуба у Дубровнику 2 априла у Болдином театру. Комад ће режирати сам аутор, а изводиће га чланови Клуба.

Концерти

Трио Слатин и г-ђа Софија Давидова дају концерт

26 марта познати трио Слатин (И. Слатин — клавир; В. Слатин — виолина и А. Слатин — чело) дају са г-ђом Софијом Давидовом, концертном и оперском певачицом, концерт у сали „Станковић“.

На програму су неке још не певане и не свиране ствари у нас. Тако Бетховен, Римски-Корсаков, Мусоргски и Рахманинов.

Са београдске позорнице

Гостовања у Опери

У петак 20 марта гостовала је у београдској Опери госпођица Јелена Ловшинска, пређ. чланица београдске Опере, у „Пајацима“ као Неда.

Истога вечера, певала је по други пут, као гост, г-џа Христићева у опери „Кавалерија Рустикана“ партију Сантуце.

ГОСТОВАЊА

Гостовање госпођице Љубинке Бобић у Крагујевцу

Академско Позориште у Крагујевцу приредило је две представе „Скампола“ 3 и 4 марта ове год. са госпођицом Љубинком Бобићевом, чланицом Народног Позоришта у Београду, у насловној улози.

Може се слободно рећи да је г-џа Љубинка Бобићева ретко где у унутрашњости тако одушевљено примљена као у Крагујевцу. Обе вечери крагујевачка публика се гушила да види и чује г-џу Бобићеву „Скамполу“.

Комад је сјајно успео. Госпођица Бобићева је још једанпут дала доказа своје савршене интерпретације овог талијанског комада, и њене личне вредности да се Скамполо тако брзо попуарише код нас.

Остали глумци и глумице — дилетанти Академског Позоришта у Крагујевцу, који су инжињери, професори, правници, у приватном животу — били су врло добри у Скамполу.

Крагујевачка публика поново очекује госпођицу Бобићеву, и остале чланове и чланице Народног Позоришта, које ће Академско Позориште позвати да гостују.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У СКОПЉУ

Довршење нове позоришне зграде

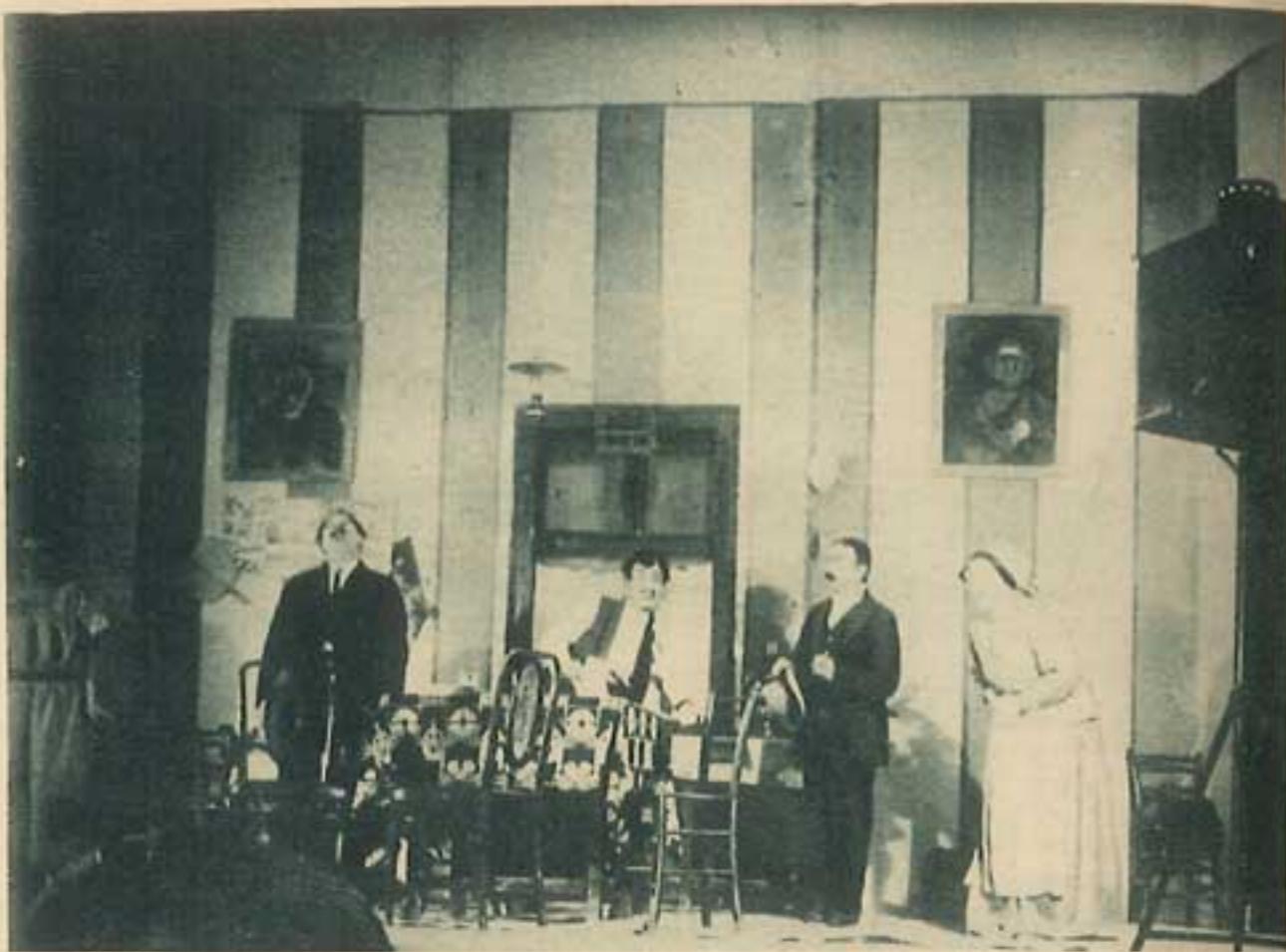
Довршавање нове позоришне зграде у Скопљу, изгледа да улази у своју последњу фазу. Радови почети пре пет година, прекидани су из разних узрока више пута, ма да се осећала велика потреба за новом зградом, јер стара више личи на шупу но на храм богиње Талије. Сада је зграда већ под кровом. Али није било кредита за њено унутарње инсталирање. Заузимањем управника позоришта, Д-р г. Карадића, код Министра Грађевина предложено је Државном Савету да се рад настави у државној режији с тим да се зграда ове јесени доврши, што је и одобрено. Радовима ће од сада руководити нарочити извршни одбор у Скопљу, тако да се ни администрацијом неће успоравати рад.

Сума за довршење зграде, износи према буџету око 2,728.000 динара. Ова сума са ранијим кредитом од 1,109.000 динара биће довољна да се зграда потпуно заврши.

Сем ако не искрсну непредвиђене сметње, а изгледа да их неће бити, Скопље ће најзад имати своју нову позоришну зграду.

Гостовања у Скопљу

Сезона у Скопљу постаје нешто интензивнија. Многа гостовања су у изгледу.

„Priča o gospodinu Sonjkinu“ na beogradskoj pozornici. II čin: Manjička (N. Riznić), Puzis (Gec), Sonjkin (Zlatković), Kolega (Marinković) i Mamaša (M. Popović). — I čin: Puzis, Manjička, Sonjkin i Mamaša.

„Прича о господину Соњкину“ на београдској позорници. II чин: Мањичка (Н. Ризнић), Пузис (Гец), Соњкин (Златковић), Колега (Маринковић) и Мамаша (М. Поповић). — I чин: Пузис, Мањичка, Соњкин и Мамаша.

Nada Babić kao Isabel i August Čilić kao Cosme u Calderonovo „Gospodji đavolici“ na zagrebačkom Narodnom Kazalištu.

Nada Babić kao Isabel i August Čilić kao Cosme u Calderonovo „Gospodji đavolici“ na zagrebačkom Narodnom Kazalištu.

— Foto „Tonka“ Zagreb —

Тако, крајем марта гостује г-ца Бобићева из београдског позоришта. Она игра у четири комада: Скамполу, Малом Лорду, Главној ствари и Сну Летње Ноћи. У првој половини априла враћа се г. Верешчагчи, редитељ новосадског позоришта, који ће спремити оперету „Гејша“ и још две три ствари. Затим ће гостовати г. Иво Раић, редитељ Загреб. Казалишта на „Тушканцу“, и то у Ибзеновим „Аветима“ и још неким комадима. У мају ће гостовати Чича Илија Станојевић у „Дорђолским пословима“ и „Ивковој слави“.

Вести из Краљевине

Позоришна зграда у Крагујевцу

Крагујевац је ових дана добио врло лепо летње позориште у парку Официрског Дома. Ово позориште имаће око 800 места, и биће врло лепо уређено. Ово је у ствари павиљон, који је направљен заузимањем г. Јенерала Терзибашића, управника Пиротехничког Војног Завода.

Тако је пружена могућност Крагујевцу да има своју зграду, у којој ће играти месни дилетанти, путујућа обласна позоришта и чланови београдског позоришта када нађу да гостују.

ЈУБИЛЕЈИ

Двадесетпетогодишњица Мицике Хрвојић чланице Н. Позоришта у Сарајеву

У Сарајеву 24. о. м. прославља двадесетпетогодишњицу свога уметничког деловања на позорници наша позната уметница Мицика Хрвојић, чланица Народног Позоришта у Сарајеву.

Мицика је била наша још пре него смо створили садању заједничку државу. Још онда, када се није гледало „преко плота“, кад је и у уметности преовлађивао племенски сепаратизам, Мицика је била наша. Иако је рођена у пургерском горњем граду у Загребу, она је деловала и по Србији и по Војводини исто онако као по Хрватској и Славонији. У крвавом светском рату, када је требало одржати и дизати дух храбре српске војске, видимо је у Скопљу у Н. Позоришту, где је затиче и бугарска окупација.

Ступајући врло рано на позорницу, још као девојчица она је прошла кроз све перипетије живота на „даскама“. Њен двадесетпетогодишњи рад био је плодан и разноврсан. Од девојчица и дечака прешла је на наивке, а одатле се пењала све више, док се није обрела у оперети и опери.

Као певачица појавила се пуким случајем. У Карловицу је била заказана „Весела удовица“. На сам дан представе разболела

се глумица, која је требала да игра Валенсмену. Био је за управу критични тренутак: нити је могла оперету да даје, нити да је одложи и замени другом. Ситуацију је спасла Мицика. Иако није студирала ту улогу, нити је иступала на позорници као солискиња, примила је улогу. И извела је на опште задовољство. Отада се и датира њен велики рад у оперети и опери. Оно што јој није дала школа, накаћивала је радом и љубављу према уметности. Под вештим руковођењем г. Јарка Савића она је постала прва певачица.

Њен живот и рад, у кратким потезима је овај:

Први пут ступила је као почетница у позоришној трупи пок. Стипе Јурковића. Прве су јој улоге биле лаке: приказивала је децу и споредне личности. Како је у раду много напредовала, то је брзо дошла до главних улога. После годину дана рада створено је било сплитско позориште под управом г. Драг. Фрајденрајха. Ту је једва добила ангажман. Управник је категорички изјавио, да му ће требају деца. Међутим се управник изненадио када му је дотадањи њен управник казао да то „дете“ игра прве улоге. Одатле је, већ као рутинирана глумица, ступила у позориште пок. П. Ђурића, а затим у планачко позориште. Ту је и прву оперетску партију певала у „Мамзел Нитуш“.

Чим је 1905. основано осечко стално позориште Мицика је тамо ступила и одатле се датира њен прави уметнички рад. Из Осека је отишла у Нови Сад као прва певачица и тамо је остала све до светског рата.

По ослобођењу била је у Осеку поново, а затим пропутовала Босну, Херцеговину, Боку и Црну Гору и кад је основано стално Н. Позориште у Сарајеву, ступила је међу првим члановима, где се и сада налази.

За ово време свога рада она је пропутовала нашу пространу државу унакрст, од Суботице до Скопља, као и све наше покрајине, почев од Србије и Хрватске, па све до крајњих граница Црне Горе.

Глумила је много у драми, а нарочито у народним комадима, као и у оперети и опери. Њен репертоар је и велики и разноврсан, јер је у исто време и драмска и оперска глумица.

За свој јубилеј изабрала је „Маскоту“ у којој игра насловну улогу.

Својим приљежним радом на нашој скромној уметности, Мицика је заслужила да је се о њеном јубилеју одамо јој заслужно признање, жељени јој од срца да с јестим вољом и успехом продолжи и истраје на опште задовољство.

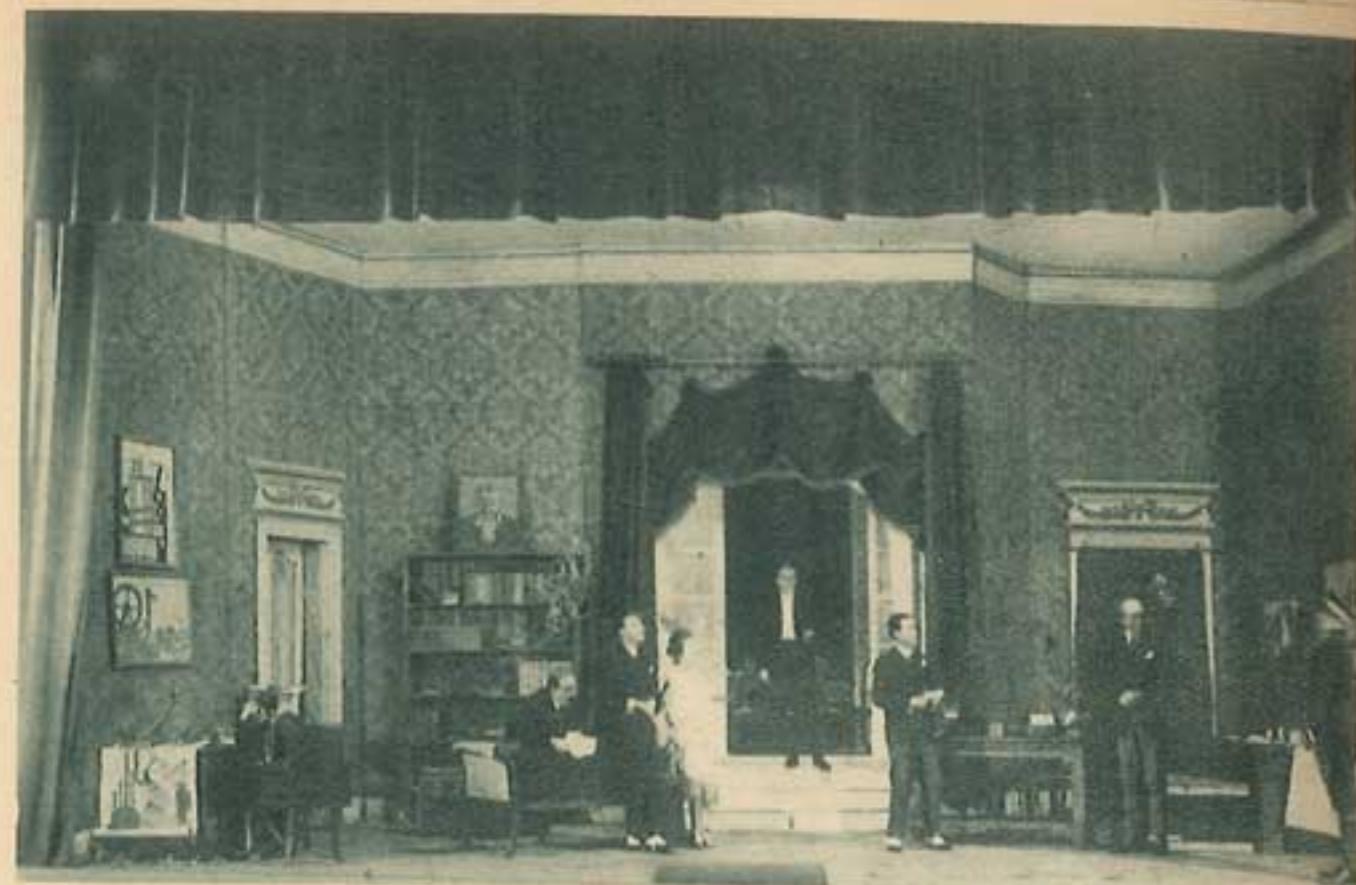
Београд.

Борисав С. Минић.

НАШИ НА СТРАНИ

Наши филмски глумци у Лос Анђелесу.

„Хрватски Гласник“ из Чикага доноси ову белешку: „У америчкој кинематографској индустрији око Лос Анђелеса, запослен је велики број наших земљака. Има их као техничара

Bruno Winawer: „Knjiga o Jobu“ na zagrebačkom teatru. Režija: Tito Strozzi. Gore: I. čin. Dole: III. čin.

Atelier „Tonka“, Zagreb

Бруно Винавер: „Књига о Јову“ на загребачком театру. Режија: Тито Строци. Горе: I. чин. Доле: III. чин.

Antun Dobronić, kompozitor „Dubrovačkog diptihona“. Антун Добронић, композитор „Дубровачког диптихона“.

— Foto „Tonka“, Zagreb.

сликара, фотографиста, а има их и велики број глумца. На жалост изгледа као да се сраме свог родног имена. У новом филму „Мери Widow“ готово су сви глумци Југословени из Лос Анђелеса. Играју наших 25 мушкараца, 17 жена и десетак деце. И они нису још свесни да се диче својом народношћу, и тако би лако могли да пронесу име и нашег народа, и да се и ми сматрамо некаквим културним фактором, а овако не користе ни себи ни нама.

„Хрватски Гласник“ даље правда овај поступак наших суграђана техничким именима. Тако многи наши земљаци зову се: Шкворц, Шкврљ, која имена Американац не може да изговори, и они сада узимају цека обична, лакша имена, за свакодневну употребу, а своја чувају само за полицију и власти.

Европске новости

Бечка опера у Паризу

Француска Влада одобрила је аустријском Министарству Пропаганде да може званично примити у Париз бечку државну Оперу. Репертоар је такође утврђен: „Фиделко“, „Тристан и Изолда“ и „Каваљер с ружом“. Ове ће представе бити дате у париској великој Опери крајем маја, ако испредвиђене околности не спрече гостовање.

Мориц Московски умро

Чувени пољски пијаниста и композитор Мориц Московски умро је у Паризу.

Рођен у Бреслави 23. августа 1854. почео је музичке студије у Бреслави и завршио их у Дрезди. У Берлину је завршио Конзерваторијум, чији је доцније био најбољи професор. 1873. године, после већег путовања по Пољској, он се настани понова у Берлину где је дао низ сјајних рецитала. 1897. године буде први пут позван у Париз, где постави своју светску славу.

Компоновао је мало, али увек одличне ствари. Најчувенија су му „Шпанске игре“, Менует еп гре и неколико концерата.

2000-та представа „Орлића“ у париском позоришту Саре Бернар

На дан 12 марта ове године дата је две хиљадита представа Ростановог „Орлића“ у познатом париском позоришту Саре Бернар, где је први пут и игран овај комад пре десет и пет година.

Сама Сара Бернар, креаторка графа од Рајхтага, у овом комаду, играла је ову улогу око хиљаду и две стотине пута.

Енглески глумци у Паризу

Једна група одличних енглеских глумца гостује сада са успехом у Паризу, у позоришту „Албер I“. Дали су ових дана прву представу „Јулије Цезар“ од Шекспира.

Париска штампа диви се њиховој игри и наглашава њихову упрошћеност у декору и костимима и урођену енглеску „флегму“ у интерпретацији.

ЕНГЛЕСКА

Уметнички живот у Лондону

Највећа сензија ове пролећње сезоне у Лондону, јесте скори долазак чуvene бечке оперске примадоне Јерице. Она долази из Њујорка, где је недавно постигла успех који се не памти. Јерица је позната у централној Европи, јер је Чехиња по рођењу, а у бечкој Опери певала је врло дugo. Америчка критика каже за њу да Тоску, а нарочито Кармен пева и игра са нарочитом страшћу, која је врло јако сугестивна.

Поред Јерице биће ускоро у Лондону виђени и ранији гости највеће вароши у Европи. Тако Рихард Мајер, незаменљиви барон у „Каваљера са ружом“ од Штрауса, и други.

Сада се мењају репертоари готово свих позоришта у Лондону. Јер сваки просечно успели комад у Лондону се игра шест месеци. Међу осталим комадима који су скинути с репертоара, јесу и Шекспиров „Сан летње ноћи“ и једна драма донесена из Америке „Тутање“. Прва ствар „Сан летње ноћи“ дата је ове сезоне дивно, у режији комбинованој од најуспешнијих досадањих инсценација. Тако је ту било и традиција енглеске старе режије, Рајнхарта и неких модерних Руса, чији рад у Совјетској Русији благодарећи везама које већ постоје, није нам више непознат као раније.

Од позоришних сензија, овога тренутка најинтересантнија је писмо Бернарда Шоа, једној великој лондонској редакцији, која је донела вест да се Бернард Шо повлачи од рада и да више неће писати позоришне комаде.

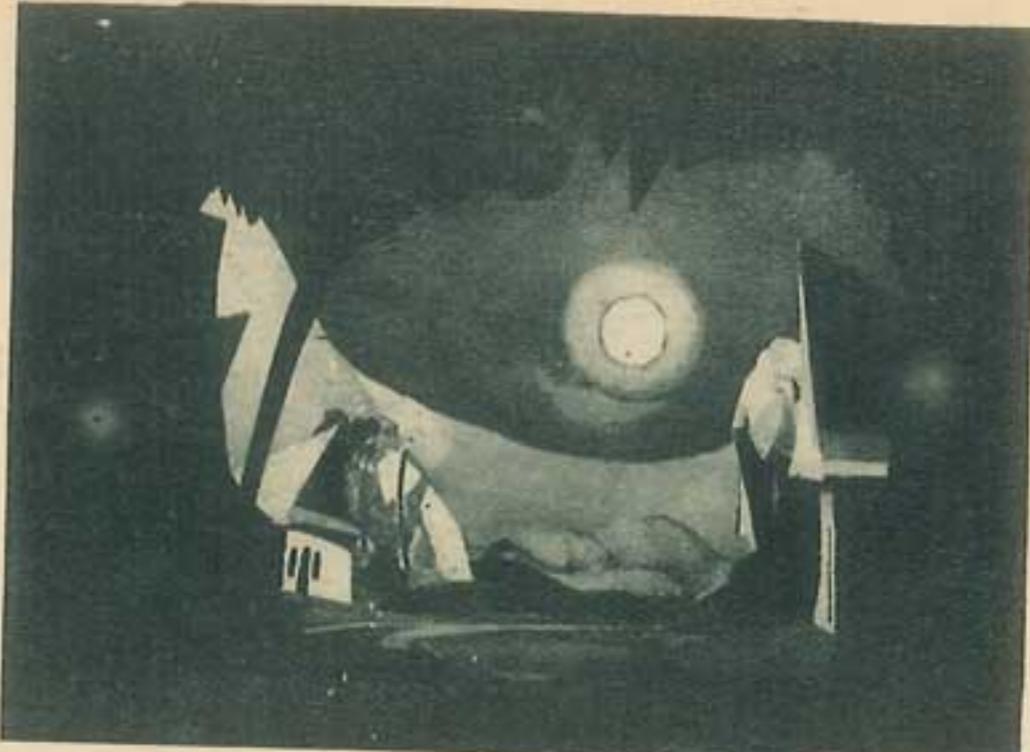
„Имам у комбинацији само пола тутета комедија још да напишем, ако будем живео довољно времена!“ гласи то писмо.

ФРАНЦУСКА

Најмлађи виртуоз на клавиру

Најмлађи виртуоз на клавиру, Роберт Голдзанд, стар 13 година, кога светска штампа упоређује са Розенталом и Падеревским, дао је ових дана први концерт у Паризу, у сали Шанз-Елисе.

На програму је имао најтеже писце великих композитора Баха, Бузонија, Листа и Балакирјева. Његова околина тврди да мали виртуоз има на свом репертоару већ спремљених две стотине нумера.

Kazališni crteži - dekora i kostimi, koje beogradsko Narodno Pozorište pripravlja za Dekorativnu Izložbu u Parizu. Gore, lijevo: crtež g. Žedrinskog za novi nacionalni Balet. U sredini, kostim cara Dušana. Lijevo, crtež g. Bjelića za novi jugoslovenski balet. Dole, kostimi i načrti za nacionalni balet "Gugutka" i (u sredini, pri dnu) načrti kostima za "Smrt Majke Jugovića", od g. Žedrinskog.

Позоришни цртежи декора и костими, које београдско Народно Позориште спрема за Изложбу Уметности у Паризу. Горе, с лева: цртеж г. Жедринског за нови национални Балет. У средини, костим цара Душана. С лева, цртеж г. Ђелића за нови Југословенски балет. Доле: Костими и нацрти за национални балет „Гугутка“ и (у средини, при дну) нацрти костима за „Смрт Мајке Југовића“ од г. Жедринског.

Прошле године мали Роберт свирао је у Берлину, такође са великим успехом. Том приликом му је наша „Comoedia“ донела и слику.

AMERIKA

Тенор који пропада на позорници

За време док је певао тешку партију Сигфрида у великој опери Метрополитен у Њујорку, немачки тенор Курт Таушер изаје случајно у отвор на поду позорнице у дубину од неких пет метара. И ако је том приликом сломио два прста на руци он је певао и даље, док год завеса није пала.

Мозаик**Најстарија опера на свету**

Професор грчке књижевности Херман Райх објавио је да је пронашао музички најстарији текст на свету. Текст је на староме папиру и садржи п музiku и речи за једну оперу од пре 2000 година. Текст опере „Мима“ представља у ствари неку врсту, оперете, какве је конпоновао Оффебах.

Овај стари текст дат је одмах неколицини музичара, да је реконструишу за модерно извођење, и она ће ускоро бити приказана у Берлину.

PISMO IZ PARIZA**Moliere u suštini**

Kako Shakespeare u svoje vrijeme Nijemci i Englezi, tako да-
nas i Francuzi почеће да „stiliziraju“ Moliera. Ta „stilizacija“ Mo-
liera има посве другу важност, него она Shakespearea. На же-
маčkim se teatrima ојаћao naturalizam tako, da je i Shakespeare
dobio okvir historičkoga naturalizma; zato se je борба за saobraz-
no iznošenje Shakespearea водила у znaku „protunaturalističkom“,
i данас се може mirne duše реći, da je „stilizovan“ način izno-
шења Shakespearea побијedio u celoj Evropi.

U Franceskoj значи борба за „stilizaciju“ Moliera zapravo борбу против „teatre de moeurs“. Usprkos toga, што су огромне ко-
личине nepreglednih rasprava doprinijeli опећовјенчanskijem gle-
danju na klasična lica Moliereovih komedija i што se stilizirana ti-
pičnost tih lica znanstveno utvrdila, ipak су teatri до данас доно-
сли Moliera u konsekventnom historičkom cadre u Louisa XIV.
Kapriji tradicionalista nisu propustili ni kod jedne predstave Mo-
liera zgodu, da sa scene ne propagiraju etnografsku veličinu mo-
liereovskog milieua, zatvoreni historički stil jednog markantnog

doba, jedinstvo konstimsko-arhitektonsko u svim umarajućim i ne-
potrebnim detaljima. Stegnut u uski okvir svoga doba, u kome se
slučajno појавио, Moliere је, prisiljen muzejskim cjeplidačarima,
ispao као неки nadopunjač mrtvih realiteta živim osećajima; on
је morao да važi као stvarač osjećajnih emanacija „produljenih
perika“, ukratko као pisac običaja za vreme Velikoga Luja, „thè-
âtre de moeurs“.

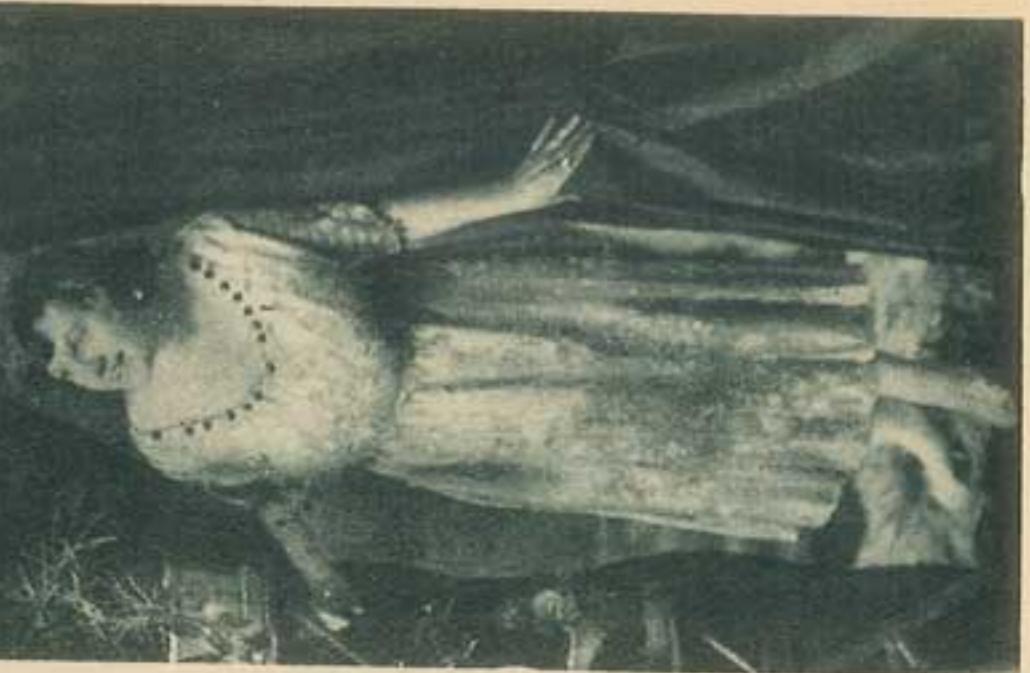
To Molière, dakako, nije. Stvarajući od individua tipove, on
im je oduzima mnogo, што ih karakterizira kao naturalističke jedi-
nice toga i toga datuma, i dodao im je toliko jednostranih odlika
jedne grupe osjećanja, да су постали pojmovni reprezentanti svojih
odlika (škrtac, mizantrop, rogonja, nadribolesnik, nadriplemić). A
будући да је Molière prema promjenjenim karakterима mijenjao i
zbivanje oko njih, namještajući ih samovoljnom smionosti vđedroga
podrugivača gotovo do granica naivnosti, cijela je komedija bila
tako daleko od ondašnjeg realnog svijeta, као што bi bio i onaj naš
данашњи, када би ga iznosili iskrivljena u savijenim ogledalima po-
tenciranih ljudskih mana.

Charles Dullin бори се, поред Pitojeva, Jouveta i Gémiera,
против „thâtre de moeurs“ покушавајући да донесе teater vječno-
сти. Није чудо, што је Dullin izabrao баš „Georgea Dandina“ за своју
једну јачу stilizaciju Moliera. Управо у „Dandinu“ Molière је
дошао најблиže granici naivnosti, која је odlika svih neustrašivih
donosioca jednoga osnovнога osećanja u čovјeku. Управо у том
„Osramoćenom Suprugu“ Molière je bezobzirno lišio svoje glav-
no lice svih drugih osjećaja, који bi могли ма и на час uzdrmati nje-
govu osnovnu odliku, и никада му није dao situacione mogućnosti
na sceni, да отступи i časak od tipičnosti, који му je podijelio nje-
gov stvaralac, gospodin Molieri. Nad Dandinovom tipičnosti bđiju
strogо supruzi Sotenville kao stražari njegove stereotipije i pred
njima se uvijek sramoti svaka digesija tipa Dandin od svoga ro-
gonjaštva. O njegovoj tipičnosti ga razuvjeravaju s jedne strane
dviјe žene, s druge strane ga uvjeravaju dva muškarca; muškarci s
jedne strane i žene s druge vezani su simetrično potajnom ljubavi.
Zamislite samo ovu čistu, naivnu i jednostavnu postavu strogо si-
metričkih odnosa u funkciji raznih lica prema Dandinu, па ћete
odmah, već i po tome moći prosuditi, da se ovdje radi о jednoj „ar-
tističkoj komediji“, a nikako о nekom savjesnom crtanjу slučajnih
običaja jedne odredjene epohe franceske prošlosti. А onda akcija,
sa simetričnim situacijama, s naivnim zapletajima i s posve истом
pointom na kraju svakoga čina! Није ли то jedna dionizijska kapri-
sa igrača s ljudskim stereotipijama? Kao realizam, то bi zaista bilo
naivno! Ali kao svjesna igra odličnog poznavaoца ljudskih slabosti
to je „teater vječnosti.“ Vedra igra, koja за собом sakriva uzo-
ritosti nekih doživljavanja, u svim vremenima.

Dilektantsko pozorište Trg. Zanatl. Omladine u Molu (Bačka) koje je dalo više uspjelih izvedaba ove zime. — Krojački odio beogradskog Narodnog Pozorišta koji je izradio istorijske kostime za Parišku Izložbu. Sjede (desno) Karlo Dojava, šef krojača; (levo) meštari Jordan Mitrović. Drugi red (s lijeva na desno) Atanasije Trpković; Žedrinski scenograf pozorišta; meštari Todor Daskalović i Ilija Ilić.

Дилетантско Позориште Трг. Занатл. Омладине у Молу (Бачка) које је дало више успелих представа ове зиме. — Кројачко одељење београдског Народног Позоришта које је израдило историјске костиме за Париску Изложбу. Седе (десно) Карло Дојава, шеф кројача; (лево) мајстор Јордан Митровић. Други ред (с лева на десно) Атанасије Трпковић; Жедрински сценограф позоришта; мајстор Тодор Даскаловић и Илија Илић.

Jubilee Mićike Hrvanjević, чл. Народ. Позоришта у Сарајеву: (лијево) као Барбара (оперета „Барбара“); (десно) као Suzana (оперета „Сузана Чиста“).

Tako je shvatio Sharles Dullin u svom naprednom „Atelieru“ (što franceski znači ono, što i talijanski „Studio“) suštinu Molièrea. Pa kako je postavio Georgea Dandina?

Ponajprije je odustao od historičke vjernosti radlea. Ušavši duboko u stil Louisa XIV. on je na temu toga stila napravio za svaku lice tipičnu varijantu kostima. Ne jednu opću mehaničku stilizaciju svega na primitivnost, nego za svaku lice kostimsku eksplikaciju svoje tipičnosti. Dandin je, prema ovome, izšao pred vaše oči u kostimu smedjesivkaste boje, koje na njemu visi, sa štapićem u ruci, (s kojim je doduše uvijek spremanj da kazni ženu, ali je ipak izabrao najtanji format, e da bi izgledalo, kao da mu taj štap služi samo za ukras); on daje dojam putnika-beskutnika, koji medijutim ne putuje, jer je zatvoren u jednom malom prostoru; taj prostor je jedna vrtna rondela ogradiena niskim plotićem, u kome jadni Dandin stoji pred svojom kućom i jadikuje u svojim početnim i završnim dialozima svakoga čina; košulja, što je ima u trećem činu, široka, dođe se sužuje tako, da mu smeta kod nespretnog traženja svoje žene u mraku. Supruzi Sotenville roditelji njegove žene i odlični plemići, čuvari Dandinovog rogonjaštva, imaju na napirlitanim kostimima svu strogost žandara u nedelju, sa svim paradoksima filistarske strogosti u sebi, a raspojasane objesti pera i čipaka na sebi; oni stupaju uporedo i ukočeno — strogo, kao pravi stražari, sa svom mehanikom jedne nametnute dužnosti, za koju nemaju dovoljnoga opravdanja. Mladi par, Angelique i Clitandre, nose svoju čudnu jednostavnost sakrivena, iskrena osjećanja na svojim kostimima, a dvoznačna, šaljivo-intrigantska funkcija sluge Colina vidi se na njegovom clownskom odijelu na prvi pogled.

Pored kostima i historički dekor je promjenjen u korist akcije i značajnosti. Od tri kulise scenograf je Kušita napravio za Dulinovog „Dandina“ jedno usko zdanje, s balkonom na frontalnoj plohi i s mnogo prostora oko zdanja; prostora, koji služi za slobodno hvatanje i sakrivanje, karakteristično za akciju „Dandina“. Linija, koja na tim plobama karakterizira stil doba, postala je u svojoj jednostavnosti samo slutnja „katorza“, kao što je i Molière samo slutnja svoga vijeka.

Neizvjesnost, da li je George Dandin „tragično“ ili „komično“ lice, nestaje kod Dulinovog shvaćanja, jer on je Camille Cerneyu dao Dandinovu ulogu sa zavjetom „commoedia dell'arte“. Glumac mora biti osjećanjem izvan svoje uloge; a marioneta je uvijek smiješna. Ali glumac maro sebe kao marionetu da vodi slobodno, po osjećanjima izvan marionete. Drugim riječima: Georgen Dandinu nora i samom, kao čovjeku, biti smešna situacija, u koju je ušao kao marioneta! On pati samo kao marioneta, kao čovjek on se sam sebi smije. Odakle Dullinu ovo shvaćanje? Iz Molièrea samoga! Nije li Dandin dvostruko lice; jedno, koje samo sobom u monolozi ma govori jezikom čovjeka, a drugo koje za vrijeme igre klipše ma-

zionetski za udešenom akcijom? I ne daje li tu sam tekst dovoljne upute o shvaćanju?

(Jer, to je shvaćanje važno, kad se radi o novom iznošenju Molièrea na pariškoj sceni. Povodom proslave stogodišnjice, kada je davao „Misanthrope“ opet se podgrijavalo pitanje, da li se pred Moliereovom scenom treba plakati ili se smijati. I Guitry i Copeau stojali su na „tragičnom“ stanovištu. Većina pravih Parižana na protivnom. Nije li interesantno, da je kod nas g. Papić debutirao kao redatelj s „Kir Janjom“, našim „L'Avarę“, koji je u suštini tragično lice?)

Dullin u monolozima Dandinovim ne gleda jadikovanje patnika, nego ismijavanje čovjeka svojoj marioneti. Kao da je onaj „Dandin u akciji“ nešto drugo od ovoga „Dandina u molozima“, pa ovaj drugi šaljivo prekorava onog prvoga. Umjesto one neizvjesnosti, koja ostaje iza „bolnog smiješka“ jednog Molièrea u „Comédie Francaise“, u „Atelieru“ je jasno izraženo stanovište, koje se rodilo u samom tekstu! I to: Moliereova lica nisu jedanput samo patnici, koji dolaze u smiješne situacije, ili drugi put samo marionete, koje su smiješne, jer tužno rezoniraju, nego: i ljudi i marionete. Marionete, koje nemaju vremena da budu ljudi, jer ulaze u situacije, koje ih potpuno pomučuju; ljudi, koji izašavši iz nezgode situacija u akciji, gledaju na svoje marionetske čine smijući se. I to vječno preinacivanje dviju realnosti, kako bi rekao gospodin Pirandello, (monolog — akcija — monolog — akcija, ili: čovjek — marioneta — čovjek — marioneta) daje pravu vedru komiku divizijskoga Moliereovog „Georgea Dandina“.

U jednoj duhovito-simetričnoj relaciji prema Dandinu, gospodski ljubavnički par je više „čovječanski“, služinčadski par više „marionetski“ iznesem u „Atelieru“. Ali oba se elementa u tim licima dakako mijenjaju prema različitim situacijama. Dandin je uvijek glavni motiv. Stari plemići, čuvari Dandinovog „marionetizma“ bračni par Lottenville, konsekventne su „marionete“, to jest komedijanti artističke komedije, mehanizirani.

— Ja ne znam, kako to, da pariška kritika nije marila, da ovačko udje u suštinu „novoga“ Molièrea. Povodom premijere ove nadaju sve interesantne predstave konstatirao se samo ozbiljni rad Dullinov. Ali razlog, da se Molière daje drugačije nego tradicionalno, nije se dovoljno mogao da uvidi, premda se kod svake nove predstave Moliereva pomalo kritičari uhvate u koštač: „tragičari“ protiv „komičara“. Zasluga je Charlesa Dullina već u tome, što je te sve mudrace zaobišao. A to kod njega, koji je još nedavno bio jedan dosta beznačajni glumac starijih ishvatanja, jedan teaterski „self-made-man“, znači vrlo mnogo).

JOSIP KULUNDŽIĆ.

Izložba francuske grafike u Zagrebu. 1. Manet: Le polichinelle; 2. Carrière: Alphons Daudet; 3. Daumier: Tout ce qu'on voudra.

Изложба француске графике у Загребу. 1. Мане: Пајац; 2. Ка-
ријер: Алфонс Даде; 3. Думије: Како год хоћете.

Narodno Pozorište u Novom Sadu: opereta „Šumareva Krista“ od Jerna. I čin. — (×) Dobrica Milutinović, prvak beogradске Dramme (na gostovanju u Novos. Pozorištu). (××) Brana Cvetković, redatelj Novosad. Pozorišta.

Народно Позориште у Новом Саду: Опе-
рета „Шумарева Христа“ од Јарна. I чин.
— (×) Добрица Милутиновић, првак бео-
градске Драме (на гостовању у Новос.
Позоришту). (××) Брана Цветковић, ре-
дитељ Новосад. Позоришта.

Снимка: Ј.В. ГОЂЕВАЦ

Bilješke

DIREKTOR DRAME DR. GAVELLA U PARIZU.

Ovih dana oputovao je u Pariz direktor zagrebačke drame dr. Branko Gavella. Njegov 14 dnevni boravak u Parizu imat će svrhu, da sudjeluje kod aranžiranja izložbe naše teaterske umjetnosti pri-godom velike pariške dekorativne izložbe.

NOVI ČLANOVI ZAGREBAČKE DRAME.

Nakon lijepog uspjeha kod publike i kritike povodom „Gospo-dje djavolice“ ongažovala je Uprava Narodnoga Kazališta u Zagrebu g. Augusta Cilića, bivšega člana varaždinskoga teatra, koji je gostovao u ulozi „Cosme“ i g. Matu Grkovića, koji je debitirao u ulozi „Don Manuela“.

OPERETA IVE TIJARDOVIĆA.

U ovom broju „Comoedie“ donosimo skice za kostime Tijardo-vičeve operete „Pierrot Illo“, koja će se izvesti naredni mjesec u zagrebačkom Tuškancu.

Operetu uvježbava i dirigirat će tajnik i mladi kapelnik za-grebačke opere g. Jakov Gotovac. Režija je povjerena članu i re-datelu drame g. Titu Strozziu. Inscenaciju i kostime zamislio je sam kompozitor i autor g. Tijardović, koji sam uvježbava i jedan dio plesova.

Ženske uloge interpretiraće gdje Irma Polik, Zlata Gjungjevac i Popović-Mosinger, a muške uloge gg. Grund, Šepec, Binički, Bojničić i Tkales.

NOVA OPERA.

Zagrebačka opera spremila premijeru Smetaninoga „Cjelova“, komične opere u dva čina. — Operu će dirigirati g. Milan Sachs, a režiju vodi g. Boris Krivecki. Glavne ženske uloge pjevaju: Odje Zdenka Žika (alternira gdje Zlata Gjungjevac), Marta Pospišil (alter. gdje Lucija Ožegović) i gdje Štefica Sestrić. Muške uloge po-djeljene su gg. Rijavcu (Šimenc), Križaj. i Hržić.

JUBILEJ PECIJE PETROVIĆA.

Kako smo već javili 1. aprila proslavit će u Narodnom Kazalištu na Wilsonovom trgu svoju 25. godišnjicu književnoga rada naš popularni dramatičar i komediograf g. Petar Petrović-Pecija.

Prigodom jubileja daje se u Kazalištu njegova duhovita kome-dija „Čvor“. — Budući da je direktor drame dr. Gavella, koji je prvo bitno preuzeo režiju „Čvora“, morao da oputuje u Pariz, pre-

uzeo je režiju dramaturg zagrebačke drame prof. g. Jozu Ivakić. — Nova inscenacija je od g. Ljube Babića. — Glavne uloge imaju gdje Savić, Dimitrijević i Mikulić i gg. Sotošek, Pavić, Maričić.

Paralelno sa proslavom u Zagrebu proslavit će toga dana Pecijinu 25 godišnjicu sva državna i oblasna kazališta u državi. Isto će tako u proslavi sudjelovati sva naša književna i kulturna udruženja.

KOSOROV „POŽAR STRASTI“ U LONDONU.

U nedjelju 8. marta dva se u Londonu u Maskelyne-teatru prvi put Kosorov „Požar strasti“. Budući da smo od autora dobili za sada samo kratku obavijest o velikom uspjehu i silnom dojmu nje-govog djela, ne možemo se na ovaj značajni datum opširnije osvrnuti. To ćemo učiniti, čim dobijemo tačnije i detaljnije podatke.

OPERNE REPRIZE.

G. Nikola Zec, član bečke drž. opere gostuje u Zagrebu po-četkom aprila. Tom prilikom daje se prvi put ove sezone Mozartova „Otmica iz Saraja“ i „Čarobna frula“.

Na veliki Petak i na Uskrs daje se Wagnerov „Parsifal“. U na-slovnoj ulozi gostuje bivši član zagrebačke opere, a sada član bra-tislavske opere g. Zdenko Knittl. — Zagrebačka opera spremila novu izvedbu Gounodova „Fausta“ u režiji g. Tita Strozzia i u inscenaciji g. V. M. Uljaniščeva.

Pred premijerom Tijardovićeve opere „Pierrot Illo“ u zagrebačkom Tuškanцу. Skice za kostime. 1. Pierretta Illo (I čin); 2. Nouveau riches David i Eo-Gibb (II čin); 3. Tina, portir i groom (III čin).

Пред премијером Тијардовићеве оперете „Pierrot Illo“ у загребачком Тушканцу. Скице за костиме. 1. Пјерета Ило (I чин); 2. Новији богаташ Давид и Ео-Гиб (II чин); 3. Тина, портир и Грум (III чин).

Pierrot Illo i Jeannette, III čin iz Tijardovićeve operete „Pierrot Illo“ u zagrebačkom Tuškanцу.

Пјоро Ило и Жанета, III чин Тијардовићеве оперете „Pierrot Illo“ у загребачком Тушканцу.

ФИЛМ

Порез на биоскопе у Сарајеву у корист позоришта

Сарајевска општина намерава да удари на сарајевске биоскопе нови порез од 50 пари до 1 динар по улазницама који би се употребио за субвенционисање позоришта.

Пола Негри и њена судбина

Најлепша жена у Источној Галицији

Међу филмским звездама она је једна од оних, чији живот највише занима публику. Она је нарочити тип глумице. Сваки њен гест типичан је и интересантан. Мао глађајући је на филму, радознали су да је виде и у обичном животу, мислећи да је њен приватни живот експцентричан, али она је у ствари врло скромна.

Она се родила у једној малој неизвестној варошици Источне Галиције, и по народности Пељкиња. Била је најлепша девојка у своме месту, и не зна се тачно како се звала. Неки тврде да се звала Паула Шварц, а други Аполонија Шалипец. Данас је Пола Негри највећа филмска звезда.

Љубав са Шарлом

Први пут је играла у Немачкој под режијом Димитрија Буховецког и прочула се са игром „Сато“, „Госпођа Дибари“ и „Пламен“. Онда је дошао у Берлин Шарло Чаплин и њих двоје су се заволели. У то доба ангажовали су је у Америци, заједно са Љубичем и Буховецким. Чим је стигла у Америку, новине су донеле вест да се заручила са Шарлом. Амерички листови били су пуни хвале о филмској звезди, и тврдили су да ће тек у Америци њен таленат достићи кулминацију.

Идол масе у Америци

И ако су амерички филмски глумци јако дисциплиновани и у студио морају долазити тачно у 9 часова пре подне, Пола Негри долази у 11 часова.

Она је пуна темперамента, па чак и у њеном приватном животу испољава се њена природа. Једном је имала на себи хаљину, која је била доста дугачка. Не мислећи ништа, дохвати хаљину и исцепа за читав педаљ од поруба. Другом приликом, није јој се допала једна огрлица од бисера, јер је имала само 25 крупних зрна, и бацила ју је у лице свом режисеру. А после се јавила да је болесна и вије хтела дugo време доћи у студио.

Управа студија се бунила, али јој није могла нити смела ништа учинити, пошто је Пола Негри идол америчке масе.

Две непријатељице

У то доба поново се појављује Шарло и изјављује по новинама да је покварио веридбу са Полом, јер је она врло скупа за њега. Сиромах Шарло зарађује само 360.000 долара годишње и нема довољно средстава да издржава жену.

У Америци је Пола Негри врло популарна. Тамо је играла своје најбоље филмове: „У сенци Париза“, „Жиг срамоте“, „Мушкарци“, „Забрањени рај“...

У последњем филму прича се једна анегдота. Род ла Рок, бивши партнери Глорије Свансон, која је била у истом филмском студију где и Пола Негри, у једном филму био је партнери Поле Негри. Он је на крају филма имао да узвикне „Глорија Викторија!“ Редитељ Љубич упозори онда тога глумца: „Не смете викнути „Глорија Викторија“ већ „Пола Викторија!“

Глорија Свансон и Пола Негри смртно се мрзе и на филму и у приватном животу. И Пола Негри не може ни име Глорије Свансон да чује.

Каквим се опасностима излажу филмски старови

Код Америчких сензационалних филмова догађа се чешће да глумци играју своју улогу у највећој опасности по живот. Нарочито опасан моменат по живот имала је неки дан позната глумица Корина Грифит, приликом снимања филма „Пустош љубави“.

У једној сцени уметница је требала да буде спашена од крокодила који ју је гонио кад је она упала у једну бару. Међутим крокодил је прерано био пуштен, па се устремио испод воде право пут уметнице која опазивши ужасну опасност поче викати. Са највећом муком успело се да се крокодил једном гвозденом мотком која му је забодена у ждрело задржи, и тако уметница спасе од сигурне смрти.

Нове књиге

Изашле су последњих дана две врло интересантне оригиналне књиге у вадању Св. Цвијановића, књижара:

Бран. Ђосић: Врзино Коло (роман). — Цена 20.— дин.

Милан Вукасовић: Кроз живот (збирка басана). Цена 15.— дин.

Vera Hržić kao Dona Angela i Mato Orković kao Don Manuel u Calderonovoj „Gospodji đavolici“, u zagrebačkom Narodnom Kazalištu.

Вера Хржић као Дона Ангела и Мато Грковић као Дон Мануел у Калдероновој „Госпођи ћаволици“ у загребачком Народном Казалишту.

— Foto Tonka, Zagreb —

Одговорни уредник Никола Трајковић. Власник „Илустрација“ Београд-Загреб. Годишња претплата 180 динара; полугодишња 90 динара; тромесечна 45 динара. Претплата се шаље у Сеоград, Космајска улица, 22. „Макарије“ А. Д. Земун. — Odgovorni urednik. Nikola Trajković. Vlasnik „Ilustracija“ Beograd-Zagreb. Godišnja pretplata 180 dinara; polugodišnja 90 dinara; trimesecna 45 dinara. Pretplosata se salje u Zagreb, Narodno Kazalište. „Makarije“ A. D. Zemun.